

Jak napsat knihu spolu s papežem?

Petr Vizina

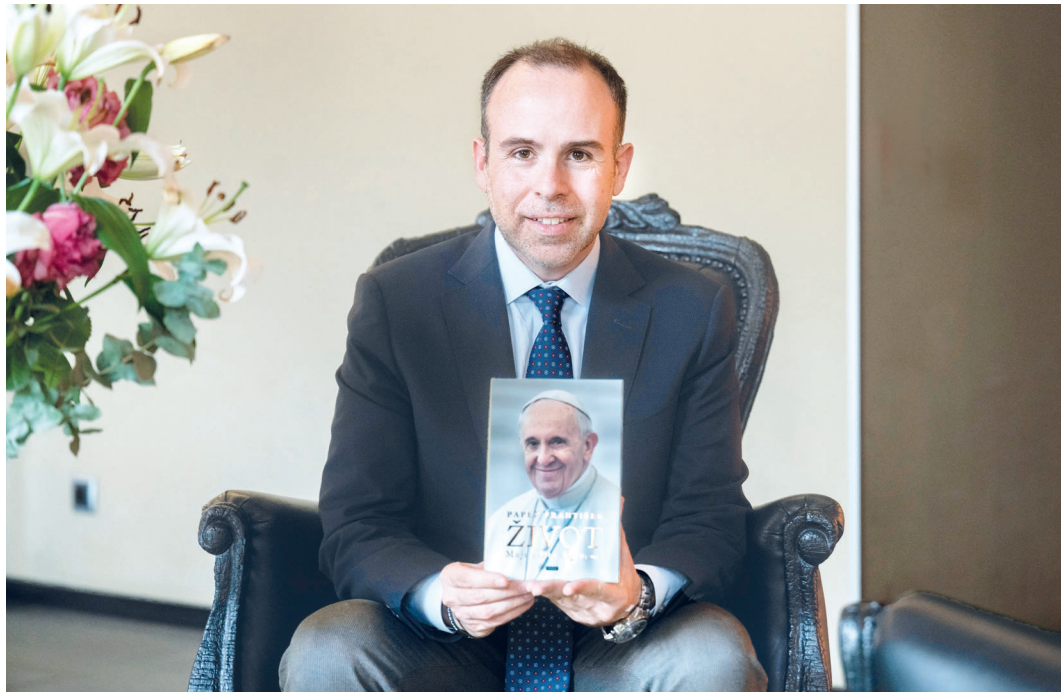
„Navrhl jsem papeži vyprávět jeho život na pozadí dějin,“ říká italský novinář Fabio Ragona, spoluautor Františkovy první oficiální biografie, která vyšla česky pod prostým názvem *Život a s podtitulem Moje cesta dějinami*. Nakladatelství Práh ji nedávno představilo v rámci Velkého knižního čtvrtku.

S talo se to na Den učitelů, který se v Argentíně slaví 11. září. Kancelář arcibiskupa, kterého tady všichni oslovují otec Jorge, opouští po desáté hodině dopoledne skupinka podnikatelů. Kněz si všimne zvláštního, přidušeného neklidu spolupracovníků, postávajících před maličkou televizí. Na obrazovce se děje cosi neuvěřitelného. Do severní věže manhattanských Dvojčat narazilo letadlo a budova je v plamenech. Než se stačí zeptat, co se děje, narazí další letadlo i do další, jižní věže Světového obchodního centra. Madre de Dios, Matko Boží, jsou první a jediná slova, která pronese polohlasem, než se začne modlit. Takto papež František ve své knize *Život* vzpomíná na jeden ze zlomových okamžiků 20. století.

Velké příběhy nás spojují. Patří k nim otázka: Kde jsi byla/byl 11. září 2001, když islámští teroristé zaútočili na New York? Knihu papeži pomohl sestavit dvaatřicetiletý italský novinář Fabio Marchese Ragona. Původní podtitul *La mia storia nella Storia* naznačuje, že jde o vyprávění jednoho lidského života na pozadí velkých dějin.

Soucit s migranty

„Navrhl jsem papeži, ať svůj život převypráví prostřednictvím světových událostí. Osloví tak i generace mladých,“ vysvětluje mi Ragona usazený u stolku v recepci jednoho z pražských hotelů. Ke spolupráci si jej František zvolil po předchozích zkušenostech s médii, včetně bulvárních. „Nejsem ani z poloviny v papežově věku. Že si mě přesto vybral, pod-



Spoluautor knihy *papežových pamětí* Fabio Marchese Ragona se pro nemoc nezúčastnil jejího uvedení na Velkém knižním čtvrtku 20. března, s českými novináři se ale v Praze setkal později. Snímek Profimedia

trhuje jeho důraz na sounáležitost mezi generacemi,“ uvažuje spoluautor knihy.

Zlomovými momenty života Jorge Marii Bergoglia, jezuita a pozdějšího papeže, narozeného 17. prosince 1936, jsou dramatické dějiny 20. století: například začátek a konec druhé světové války, vyhlazení Židů, přistání člověka na Měsíci, vojenský puč v papežově rodné Argentíně či pád Berlínské zdi. Dějiny nového tisíciletí se s papežovým životem protnou významnými okamžiky abdikace Františkova předchůdce Benedikta XVI. a rovněž dobou pandemie covidu, s jejímiž následky se svět vyrovnává dodnes.

Osobní vyprávění, zaznamenané v knize, nasvědčuje důrazu Františkova pontifikátu a zmiňuje též chvíle pochyb či depresi.

Vzpomínky odhalují, jak hluboce se do Františkova života zapsal počátek i závěr války, přestože je zažil „jen“ coby dítě ve vzdálené Argentíně. Papežův odpor k válce, jak jej opakuje v souvislosti s děním v Gaze nebo na Ukrajině, je víc než odmítáním násilí se zbraní v ruce. „Mysleme na to, jak ničivá mohou

být naše prázdná slova, zamysleme se nad psychickým násilím vůči křehkým a bezbranným lidem, nad násilným zneužíváním moci, dokonce i v církvi. Opravdu chceme mír?“ ptá se pontifik provokativně.

Vysvětlující četbou ke slovní přestřelce mezi papežem a současnou vládou USA na téma práv a důstojnosti migrantů jsou pak pasáže, v nichž papež vzpomíná na vlastní prarodiče a otce, kteří dorazili do Argentiny v roce 1929 jako migranti na lodi Giulio Cesare z italského Janova. Parník, jímž měla rodina budoucího papeže odplout původně, se potopil u pobřeží Brazílie a katastrofa stála život tří set migrantů. „Na vlastní kůži zažil předsudky vůči přistěhovalcům, nesnášenlivost i stereotypy. Proto je tak často zmiňuje v kázáních a promluvách,“ připomíná mi Ragona.

Pochyby o sobě samém přiznává papež v pasážích přibližujících morální dilemata provinciála jezuitů v době po vojenském převratu v Argentíně v 70. letech. Režim tehdy odvěkl do zajetí dva Bergogliovy spolubratry Orlanda Yoriu a Franze Jalicse. „Diktatura je cosi

dábelského,“ konstatuje papež v knize. Svěruje se se svými obavami ze schizmatu tak pestrého a mnohotvarého útvaru, jakým je církev, se snahou pokročit s reformami všeho, čím se církev zpronevěřuje svému poslání. „Jde o běh na dlouhou trať, už proto, že papež František má v církvi mnoho odpůrců,“ uvažuje Ragona a přibližuje mi: „Schůzky s papežem – když jsme na knize pracovali – vypadaly podobně jako teď ta naše. Seděl jsem vedle něj, před námi mobil, na který jsem jeho vyprávění natáčel. Setkání někdy trvalo i čtyři hodiny, a když zjistil, že mám hlad, připravil mi své oblíbené argentinské empanadas – plněné taštičky.“

O „Boží ruce“ a kultivaci sportem

Vzpomínky usměvavého muže, který své papežství chápe jako službu lidem, doplňují to, co světu sdělil svými encyklikami, dokumenty a promluvami. K lepšímu pochopení mentality kněze, který se po volbě papežem rozhodne zachovat bílou sutanu a ortopedické boty jako součást stylu, přispějí pasáže věnované vášni pro fotbal. Nejde jen o známý fakt, že jde o sport, který vždy byl pro ekonomicky znevýhodněné země tzv. globálního Jihu zdrojem hrdosti a důstojnosti. V kapitole „Boží ruka“ papež vzpomene na světový šampionát v červnu 1986, kdy o výsledku čtvrtfinále mezi Argentinou a Anglií rozhodl sporný gól Diega Maradony. „Trochu hlava a trochu Boží ruka,“ komentoval tehdy branku přezdívanou „gól století“ samotný hráč. Později, už jako papež, se Bergoglio při audienci Maradony zeptá, či ruka poslala balon do branky. Spíš než o sportovní anekdotu jde o vyznění celé kapitoly (ačkoli právě fotbalové pasáže ukazují slabiny českého překladu pamětí: spíš než „protivníci“ se na hřišti potkávají soupeři apod.). František vyjadřuje přesvědčení, že sport může být cestou kultivace člověka. „Když posílá kněze na venkov, chce, aby se modlili, ale taky aby hráli fotbal,“ uzavírá Ragona.

Papež František – Fabio Marchese Ragona: Život. Moje cesta dějinami (Praha 2025)

Autor je teolog a publicista.

Nádhera, která patřila svatým

Alena Scheinostová

Letos uplyne 40 let od chvíle, kdy byl pod podlahou hradní kaple v Bečově nad Teplou znovuobjeven drahocenný relikviář sv. Maura. Kromě této památky ve stálé expozici jsou na hradě nyní k vidění současná díla, která se starobylými relikviáři věrně inspirují. Autorská výstava nese název *Kult svatých těl*.

Celkem 18 děl působivě nainstalovaných do sklepení pod Pluhovským palácem se třeptí broušenými kameny, brokátovými látkami i zlatými drátky a nitěmi. Právě do těchto materiálů odívali ostatky svatých naši předkové v barokním období – a ti nyní zase inspirovali milovníka historie Petra Ferczadiho, aby propojil svou profesi laboranta na patologii s obdivem k dokonalému řemeslnému zpracování barokních relikviářů a s dlouhou zkušeností, kterou získal coby průvodce na Bečově a dalších známých hradech a zámcích.

„Srdeční záležitostí je pro mě klášter Plasy, kde jsem v tamějším kostele denně vidal při prohlídkách velmi krásně zdobené ostatky sv. Antonia pocházející z římských katakomb. Fascinovalo mě, jak jsou jednotlivé části výzdoby Antoniova těla detailně zpracované, a říkal jsem si, že někdy v budoucnosti zkusím něco alespoň trochu podobného vytvořit, abych pochopil jejich řemeslnou složitost,“ říká Petr Ferczadi v komentáři, který ke své výstavě připravil a který si každý návštěvník může během prohlídky poslechnout nebo přečíst v mobilu. Kosterní pozůstatky ve vitrínách nejsou skutečné, jde o anatomicky přesné sádkové nebo plastové kopie. Oblečení a další součásti relikviářů pak Ferczadi vyrobil steh za stehem ručně. Broušených kamenů (i ty jsou ovšem pouze ze skla) použil několik tisíc, na

tisíce hodin vypočetl dobu práce a jen kovových nití spotřeboval stovky kilometrů.

Jak oživit baroko

„Vzorem pro moji práci se stala díla frátora Adalberta Edera z bavorského kláštera Waldsassen. Eder proslul vyvážeností materiálů, kterou je kombinace drátků a broušených skleněných kamenů, a jeho díla vynikají nesmírnou lehkostí zdobení,“ podotýká autor a dodává: „Mým cílem nebylo vytvářet kopie, ale díla, která jsou inspirována barokem a Ederovou prací, proto jsem použil moderní materiály a podle fotografií si vytvořil vlastní postupy.“ Znamenalo to nejen velkou zručnost a pečlivost, ale také vynalézavost a improvizaci – například tam, kde jsou dobové

materiály (jako určité typy drátků) už zcela nedostupné.

Některé exponáty byly už loni k vidění v Černé věži v Plzni. Ačkoli si recenzenti všiml hlavně zdánlivě senzačního tématu, Ferczadi zdůrazňuje, že chce zpřítomnit i náboženský kontext a dobovou úctu k ostatkům svatých. Tu vysvětlují mj. doprovodné panely a texty, jednotliví „svatí“ jsou pak inspirováni kultem a relikviáři konkrétních světců. Expozice pamatuje také na děti, které si mohou do mobilů stáhnout interaktivní hru, plnit úkoly a nakonec získat malou odměnu.

Na stránkách projektu kultsvatychtel.cz je v neposlední řadě možné si výstavu projít virtuálně.

Kult svatých těl. Státní hrad a zámek Bečov, 28. 3. – 31. 10. 2025



V exponátech se setkává řemeslné mistrovství barokních tvůrců se zručností a nápaditostí dnešního autora. Snímek Petr Ferczadi

Za osudem P. Hlada

Díky scénickému dokumentu *Obděnický farář Ladislav Albert Hlad* ožívá jeho příběh přímo na jeho někdejší faře. P. Hlad (1908–1979) v roce 1950 tajně přijal biskupské svěcení a záhy poté byl poprvé zatčen, v souvislosti s Čihošťským zázrakem. Zatýkán a vězněn byl opakovaně, a kvůli komunistům, kteří jej sledovali, dokonce přišel při autonehodě o nohu. „Je to zásadní duchovní osobnost naší země. Lásy strádání dosáhl opravdové vnitřní hloubky,“ uvádí pro KT režisér tohoto loni premiérovánoho představení Miroslav Bambušek (rozhovor s ním jsme přinesli v KT 51–52/2024). A připojuje: „Těším se, že jeho duch bude promlouvat k novým lidem, kteří za ním do Obděnic přijedou. Setkání s ním je tak trochu setkání s věčností.“

Na faře, kde P. Hlad sloužil šestnáct let a kterou Bambušek s manželkou a spolkem Obděnická fara přetváří v živé místo setkávání a kultury, se letos dále chystá např. představení na motivy Husova kázání *Reč o míru* (premiéra 6. července). „Zinscenuji text, který si vzal jako obhajobu do Kostnice, plus jeho odvolání k Soudu nejvyššímu. Bude to melodrama pro dechový orchestr hudebníků ze Sedlčanska a jeden hlas – herce Miloslava Mejzlíka,“ zve režisér. Autorem hudby je multiinstrumentalista Tomáš Vtípil. Bambušek pracuje také na scénáři k filmu o P. Josefu Zvěřinovi, který je jeho velkým inspiračním zdrojem. Dalšími osobnostmi, jímž by se rád v budoucnu věnoval, jsou P. František Lízna (1941–2021) či francouzský mystik sv. Benedikt Josef Labre (1748–1783).

Představení *Obděnický farář Ladislav Albert Hlad* bude letos na obděnické faře k vidění 20. a 26. 4., 5. 5., 19. 6., 15. 8., 28. 9., 28. 10. a 17. 11. Počet míst je omezený, proto je nezbytné předem si je rezervovat na adrese obdenickafara@gmail.com nebo telefonem 728 215 953.

Tereza Zavadilová